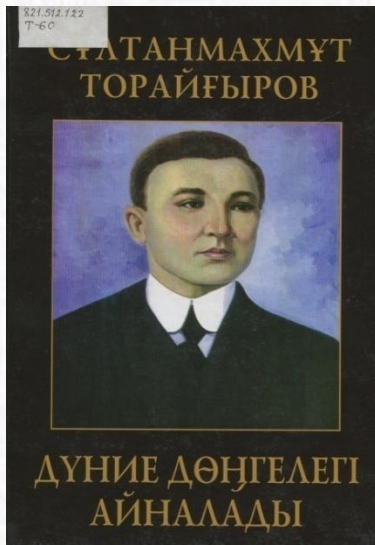

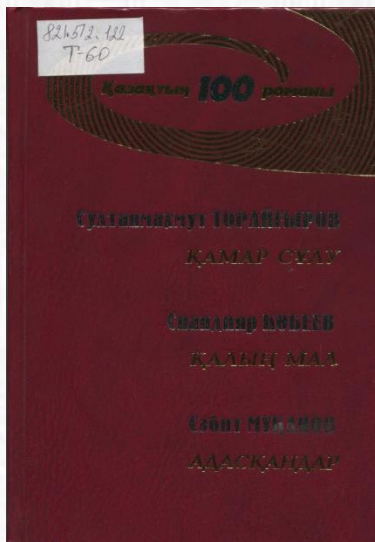
*XX ғасырдағы қазақ
әдебиетінің ірі тұлғасы,
ақын, ағартушы, қоғам
қайраткері
Сұлтанмахмұт
Торайғыровтың
туғанына – 125 жыл*

1893-1938

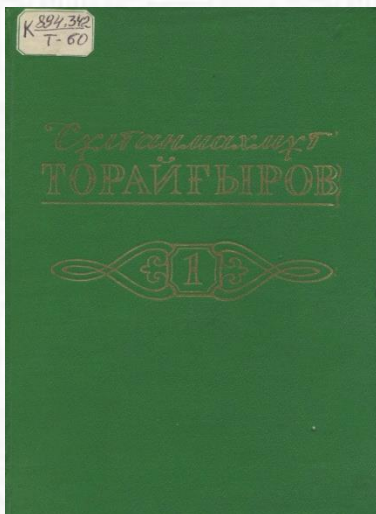
Торайғыров Сұлтанмахмұт.

Дүние дөңгелегі айналады. Таңдамалы. Алматы: Халықаралық Абай клубы, 2009. — 356 бет.

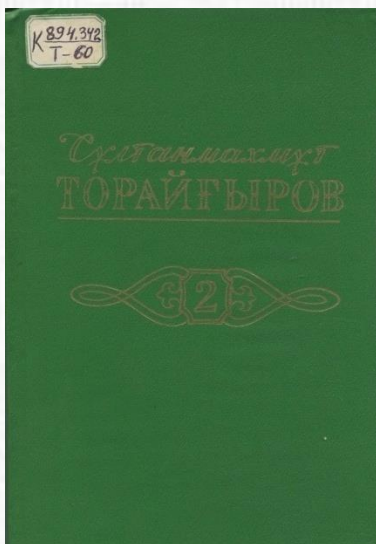
Торайғыров С. Қамар сұлу; Көбеев С. Қалың мал; Мұқанов С. Адасқандар: — Алматы: "Жазушы" 2009. — 416 б. — "Қазақтың 100 романы" сериясы.

"Қамар сұлу", "Қалың мал" және "Адасқандар" — ХХ ғасырдың бірінші жартысындағы қазақ әдебиетінде роман жанрының қалыптасуы мен дамуында аса елеулі орын алатын шығармалар. Үш қаламгердің үш туындысын да бір идеяға туыстыратын қасиет — бұлардың бәрі сол кездегі қазақ қоғамында өткір проблемаға айналған әйел бостандығын жырлайды.

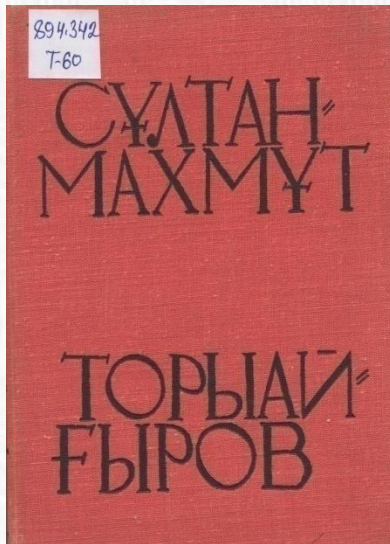
Торайғыров С. Екі томдық шығармалар жинағы. 1-т. — Алматы, 1993. 280 б.

Қазақтың ұлы ақыны Сұлтанмахмұт Торайғыров шығармаларының екі томдық жинағының бірінші томына оның бұған дейін жарық көрген туындыларымен бірге кейінгі жинақтарына түрлі себептермен енбей келген еңбектері (мәселен «Алаш ұраны», «Айтыс», «Таныстыру» т.б.) арнайы текстологиялық жұмыстардан кейін толық күйінде беріліп отыр.

Торайғыров С. Екі томдық шығармалар жинағы. 2-т.— Алматы: Ғылым, 1993. 200 б.

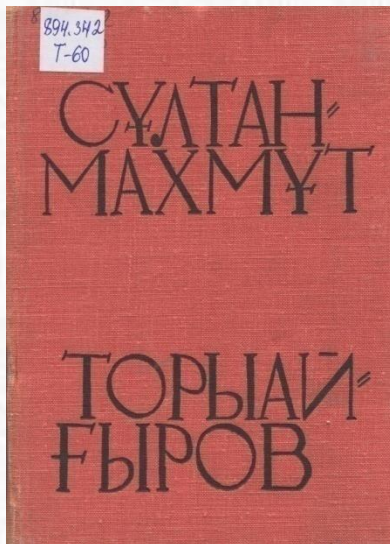
Сұлтанмахмұт Торайғыров шығармаларының екі томдық жинағының екінші томына «Қамар сұлу», «Кім жазықты» романдарымен қатар, бірқатар әңгіме, очерктері мен мақалалары, хаттары толық күйінде беріліп отыр. Сондай-ақ, бұрынғы еңбектерінде қысқартулар редакциялаулармен жарияланып жүрген бірсыпыра туындылары да осы жинаққа алғашқы нұсқаларымен салыстырыла отырып енгізілді.

Сұлтанмахмұт Торайғыров шығармалары. Екі томдық. I том.
Алматы: «Жазушы» 1967. – 380 б.

Сұлтанмахмұт Торайғыров шығармаларының екі томдығы ақынның 1933, 1950, 1957 жылғы жинақтары мен әр кезеңдегі баспа бетінде жарияланған шығармалары негізінде құрастырылды. Түрлі баспаларындағы өлең нұсқаларын мұқият зерттеу, өз ара салыстыру нәтижесінде бұл екі томға енген шығармаларға недәуір текстологиялық жұмыстар жүргізіліп, түсініктер берілді.

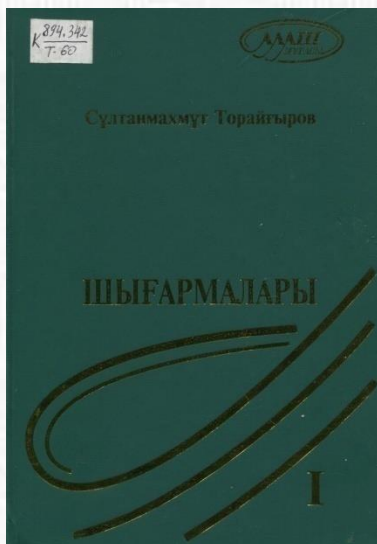
Бірінші томға ақынның өлеңдері мен поэмалары, екінші томға романдары мен мақалалары, әңгіме, очерк, хаттары және замандастарының естеліктері енгізілді. Сөз басы мен сөз соңын жазған филология ғылымдарының кандидаты Ы. Т. Дүйсенбаев.

Сұлтанмахмұт Торайғыров шығармалары. Екі томдық. II том.
Алматы: «Жазушы» 1967. – 317 б.

Сұлтанмахмұт Торайғыров шығармаларының екі томдығы ақынның 1933, 1950, 1957 жылғы жинақтары мен әр кезеңдегі баспа бетінде жарияланған шығармалары негізінде құрастырылды. Түрлі баспаларындағы өлең нұсқаларын мұқият зерттеу, өз ара салыстыру нәтижесінде бұл екі томға енген шығармаларға недәуір текстологиялық жұмыстар жүргізіліп, түсініктер берілді.

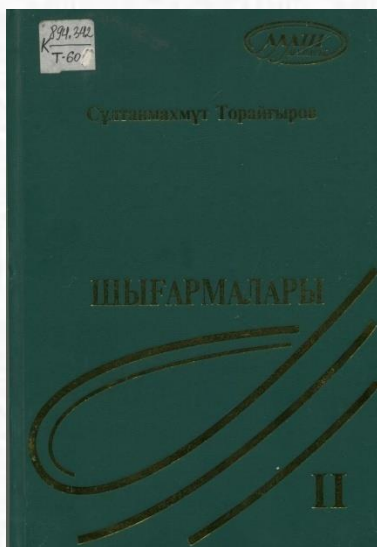
Бірінші томға ақынның өлеңдері мен поэмалары, екінші томға романдары мен мақалалары, әңгіме, очерк, хаттары және замандастарының естеліктері енгізілді. Сөз басы мен сөз соңын жазған филология ғылымдарының кандидаты Ы. Т. Дүйсенбаев.

Сұлтанмахмұт Торайғыров.

Үш томдық шығармалар жинағы. Бірінші том. Алматы, "Жібек жолы" баспа үйі, 2002. — 176 б.

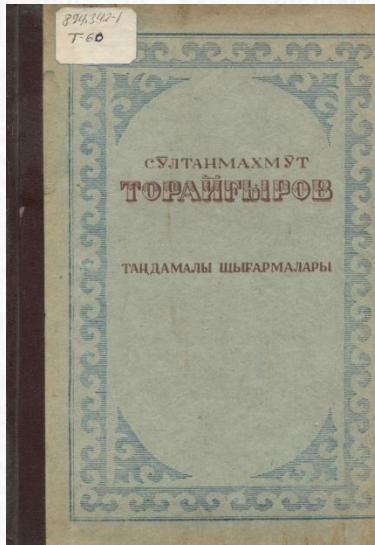
XX-ғасырдың басындағы ұлттың ояну кезеңінің жалынды жаршысы, қазақ әдебиетінің классигі Сұлтанмахмұт Торайғыровтың үш томдық толық жинағы М.О. Әуезов атындағы әдебиет және өнер институты мен Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясының қолжазбалар қорындағы материалдар және 1912 жылдан бастап жарық көрген "Айқап", "Абай", "Таң" журналдары мен "Қазақ", "Сарыарқа" газеттерінде жарияланған еңбектері, сонымен қатар 1922, 1933, 1950, 1957, 1967, 1987, 1993 жылғы жинақтар тегіс қамтылып негізге алынды.

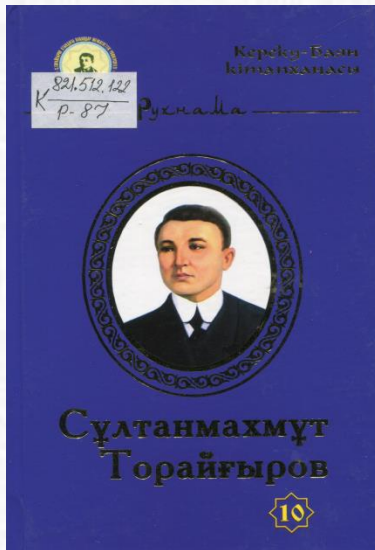
Торайғыров Сұлтанмахмұт.

Үш томдық шығармалар жинағы. Екінші том. Алматы, "Жібек жолы" баспа үйі, 2003. - 256 бет.

Сұлтанмахмұт Торайғыровтың үш томдық толық жинағының екінші томына 1917-1920 жылдардағы өлеңдері және "Жаркынбай", "Адасқан өмір", "Кедей", "Таныстыру", "Қайғы", "Айтыс" (қала акыны мен дала акынының айтысқаны) поэмалары, "Қамар сұлу" романы беріліп отыр. Жинақты құрастырып баспаға әзірлеуде өлең құрылысының дұрыстығына терең көңіл бөлінді, текстологиялық жұмыстар жүргізілді. М.О.Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институты мен Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясының қолжазбалар қоры, акынның әр жылдардағы жинақтары толық қамтылып, салыстырылып зерделенді.

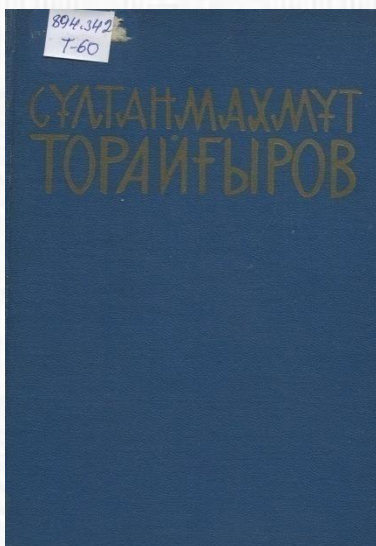

Сұлтанмахмұт Торайғыров. Таңдамалы шығармалары. Алматы. 1950. – 291 б.

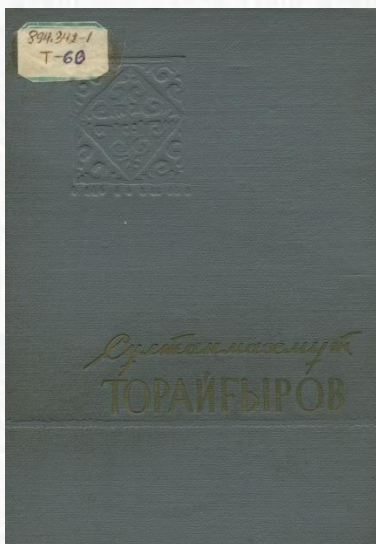
Сұлтанмахмұт Торайғыров. Павлодар: «ЭКО» ҒӨФ, 2003. – 226 б.

Бұл кітапта С.Торайғыровтың халқымыздың рухани байлығын терең ашып көрсететін «Талиптарға», «Арманым», «Мейірімсіз ажал», т.б. өлеңдері, «Адасқан өмір» поэмасы мен «Қамар сұлу», «Кім жазықты» романдары, сондай-ақ әңгіме, очерк, мақалалары мен хаттары қамтылған.

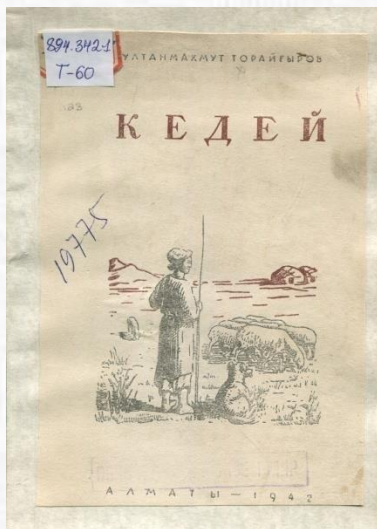
Сұлтанмахмұт Торайғыров. Шығармалар. Екі томдық. II том. Алматы, 1962. –269 б.

Екінші томға автордың поэмалары, прозалық шығармалары, әр кезде жазған хаттары, ақын турасында естеліктер, түсініктер берілді.

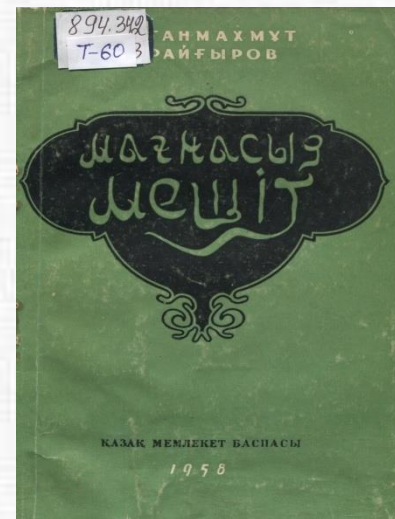

Сұлтанмахмұт Торайғыров. Таңдамалы шығармалар. Алматы, 1957. – 397 б.

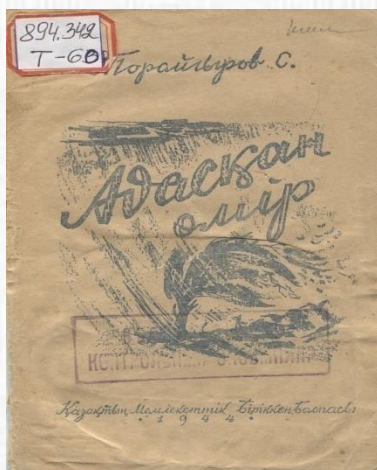
С.Торайғыров шығармаларының бұл жинағы негізінен ақынның 1950 жылы, Қазақ ССР Ғылым Академиясының баспасы басып шығарған жинағы бойынша әзірленді. Сол басылуындағы өз алдына бөлім болып кірген жаңа табылған өлеңдері мұнда «өлеңдер» деген бөлімге енгізіліп, жыл ретімен берілді.

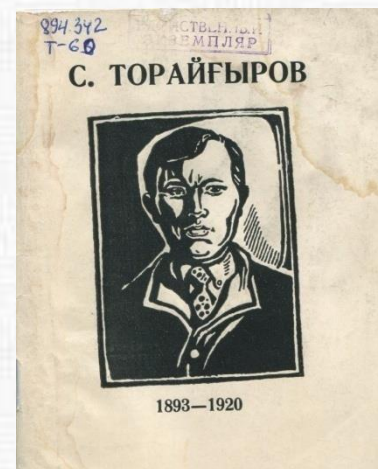
Сұлтанмахмуд Торайғыров. Кедей.
Алматы, 1942. – 36 б.

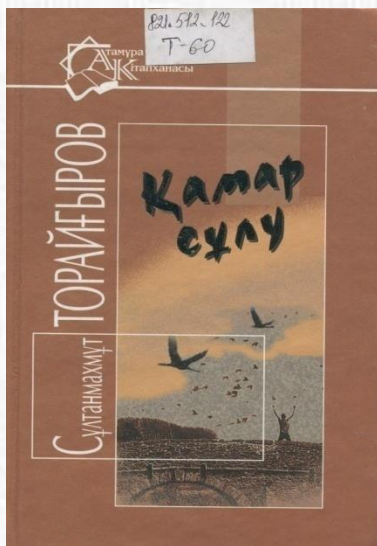
Сұлтанмахмұт Торайғыров. Мағнасыз мешіт. Дін туралы шығармалары. Алматы, 1958. – 85 б.

Торайғыров Сұлтанмахмұт.
Адақсан өмір. Алматы, 1944. – 31 б.

Сұлтанмахмұт Торайғыров.
Өлеңдер. Алматы. «Жазушы»,
1971. – 64 б.

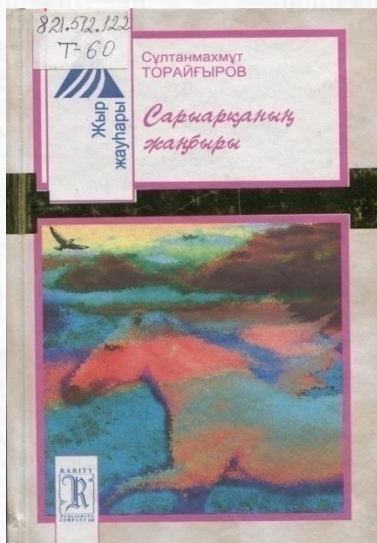

Торайғыров С.

Романдар, поэмалар, өлеңдер. — Алматы: Атамұра, 2002. - 240 бет.

Қазақтың аса көрнекті ақыны Сұлтанмахмұт Торайғыровтың бұл жинағына әр кезеңдегі баспа бетінде жарияланған шығармалары енгізіліп отыр. Сөз басы саналатын «Ақын тағдыры» зерттемесін академик Серік Қирабаев жазған.

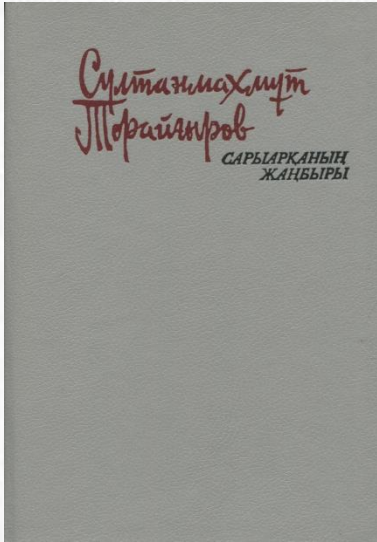
Найзағайдай жарқ етіп өте шыққан ақынның философиялық терең ойға құрылған туындылары сөз қадірін сезінер қалың қауым жүрегінен орын табары хақ.

Торайғыров С.

Сарыарқаның жаңбыры: Өлеңдер мен дастандар/ Құраст. Е.Дүйсенбайұлы. — Алматы: Раритет, 2007. — 208 бет. — «Алтын қор» кітапханасы.

Ақынның жинағы жас ұрпақты елге пайдалы есті азамат болуға үндейтін үлгі-өнегесі мол өлең-дастандарынан құрастырылды. Кітаптағы шығармалардың басты идеясын ақынның туған еліне арнаған өз шумағымен айтсақ: «Үміт қып менен карайсың, көңіліңе медеу санайсың. Балалыққа жарасам. аталыққа жарайсың!».

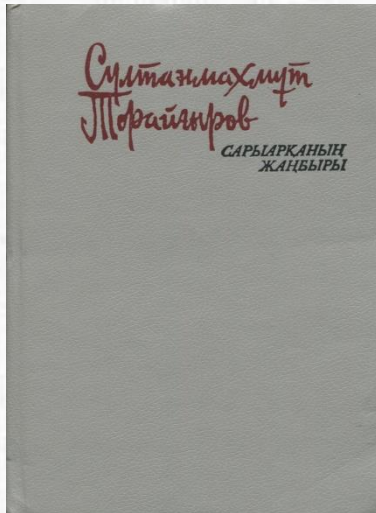

Торайғыров Сұлтанмахмұт

Сарыарқаның жаңбыры. — Алматы: Жазушы, 1987. I-кітап.

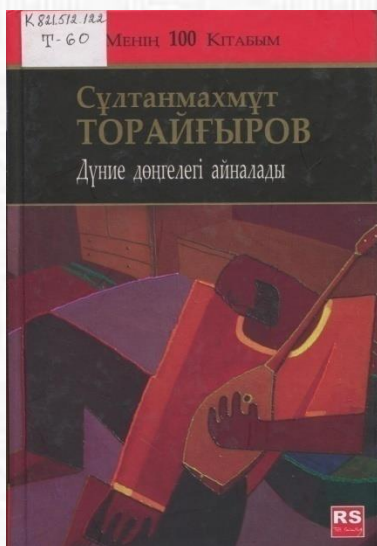
Өлеңдер. 1987./Ред. алқасы Т. Әбдірахманов ж.б. - 160 бет.

Сұлтанмахмұт Торайғыров шығармаларының бірінші кітабына ақынның өлеңдері енгізілді.

Торайғыров Сұлтанмахмұт

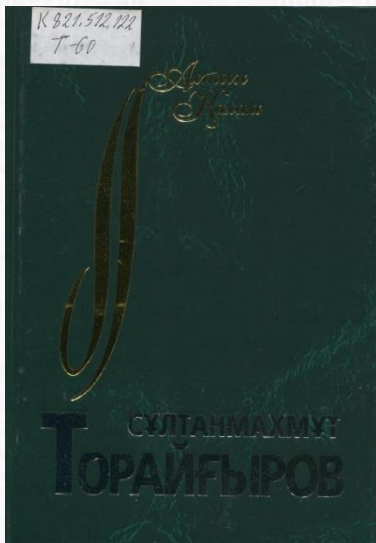
Сарыарқаның жаңбыры. – Алматы: Жазушы, 1987. II-кітап. Поэмалар, романдар, мақалалар, әңгімелер, хаттар.- 1987./Ред. алқасы Т. Әбдірахманов ж. б. – 224 бет.

Торайғыров Сұлтанмахмұт
«ДҮНИЕ ДӨҢГЕЛЕГІ АЙНАЛАДЫ» — Алматы, RS;
Халықаралық Абай клубы, 2016.- 236 б.

Торайғыров С.
Қамар сұлу: Роман – Астана Елорда, 1999.- 268 бет.

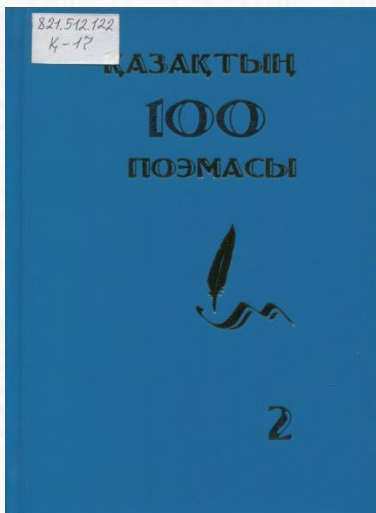

Торайғыров Сұлтанмахмұт

Өлеңдер, поэмалар, роман/ Сұлтанмахмұт Торайғыров. — Алматы: «Ан Арыс» баспасы, 2009,- 312 б.

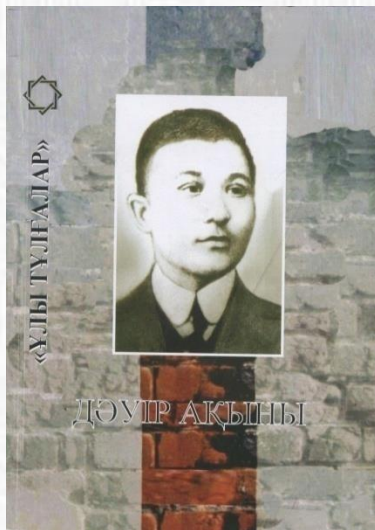
Қазақтың аса көрнекті ақыны Сұлтанмахмұт Торайғыровтың бұл бір томдық кітабына әр кезеңдегі баспа бетінде жарияланған поэмалары мен өлеңдері өлеңмен жазылған «Кім жазықты?» романы енгізіліп отыр.

Найзағайдай жарқ етіп өте шыққан ақынның философиялық терең ойға құрылған туындылары сөз қадірін сезінер қалың оқырман қауым жүрегінен орын табары хақ

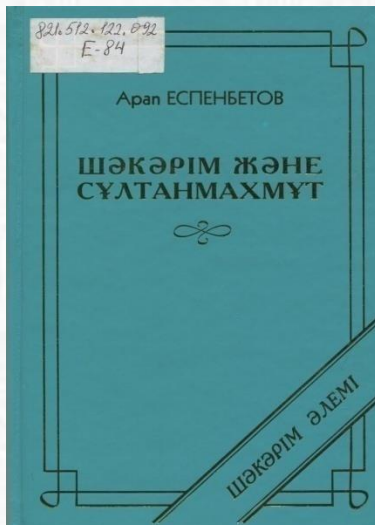
Қазақтың 100 поэмасы / құраст.: Ж.Аймұхамбет, А.Әлімұлы; алғысөзі мен түсініктерін жазған Ж.Аймұхамбет. - Алматы: «Жазушы», 2013. 2-том. - 376 бет.

«Қазақтың 100 поэмасы» жинағының екінші кітабына Мәшһүр Жүсіп Көпейұлының діни дастанынан бастап, қазақтың тұңғыш журналының редакторы М.Сералиннің, поэма жанрын жаңа мазмұнмен, эстетикалық бітіммен байытқан ақындар Мағжан Жұмабаев, Ілияс Жансүгіров, Сұлтанмахмұт Торайғыров, Сәкен Сейфуллиннің туындылары, Сәбит Мұқановтың «Сұлушаш» романы, сондай-ақ ХХ ғасыр басында ғұмыр кешкен халық ақындарының тарихи дастандары енгізілді.

Дәуір ақыны: Ұлы ақын Сұлтанмахмұт Торайғыровқа арналады. /Құраст. Ф.Қ. Бектұрбекова. – Алматы: Орталық ғылыми кітапхана, 2002. – 264 бет. «Ұлы тұлғалар» ғылыми – ғұмырнамалық сериясы.

Қазақтың ұлы ақыны Сұлтанмахмұт Торайғыровқа арналған ғылыми ғұмырнамалық жинаққа өмірі мен шығармашылығы, таңдамалы еңбектері, зерттеулер мен естеліктер, еңбектерінің хронологиялық көрсеткіші және өмірі мен еңбектері туралы әдебиеттер тізімі енгізілген.

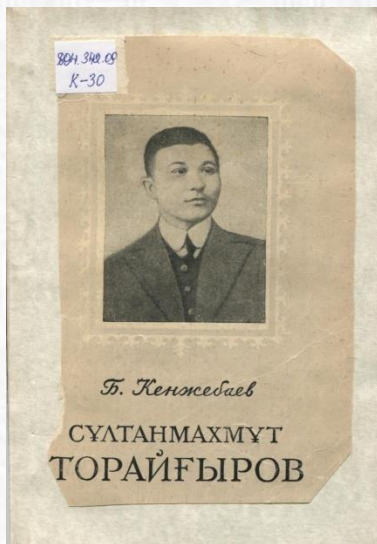
Еспенбетова.

Шәкәрім және Сұлтанмахмұт: Ғылыми зерттеу. - Алматы: Раритет, 2008. - 240 б. - «Шәкәрім әлемі» сериясы.

Зерттеу қазақтың екі үлкен ақыны Ш.Құдайбердіұлы мен С.Торайғыровтың мұрасына арналып отыр.

Бірінші бөлімде шәкәрімтану ғылымының бүгінгі мен болашағы, Шәкәрім мен Сұлтанмахмұт арасындағы рухани байланыс, Шәкәрімнің беймәлім болып келген көсемсөздері зерделеніп және «Шәкәрім» тұлғалық энциклопедиясына арнайы жазылған мақалалары берілген.

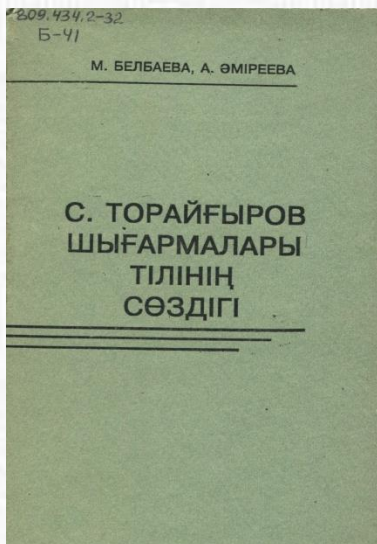
Екінші бөлімде С.Торайғыровтың өмір жолы, шығармашылығы жан-жақты қарастырылған. Ақын поэзиясының көркемдік әлемі сараланып, проза жанрын қалыптастырудағы орны айқындалып, поэмалары мен көсемсөздері талданған. Сұлтанмахмұттың нақыл сөздері енген.

Б. Кенжебаев
СҰЛТАНМАХМУТ ТОРАЙҒЫРОВ (Өмірі мен творчествосы).
— Алматы. 1957. – 110 б.

Б.Кенжебаев
Султанмахмұт ТОРАЙҒЫРОВ. Критико – биографический очерк. – Алма – Ата. 1958г. – 50 с.

М. Белбаева М., Әміреева А.

С. Торайғыров шығармалары тілінің сөздігі. – Алматы, Ғылым. 1995. – 272 б.

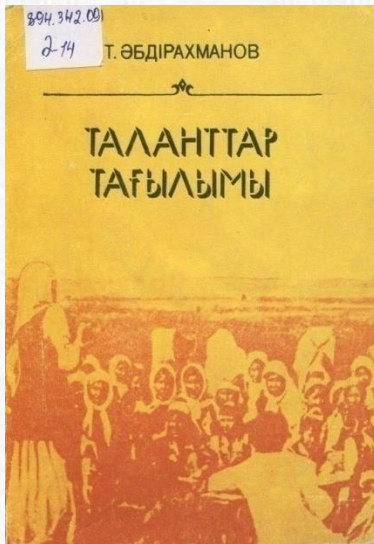
Сұлтанмахмұт Торайғыровтың жазушылық шеберлігінің негізі болып табылатын шығармаларының сөздік құрамы бірінші рет жинақталып, жүйеге келтіріліп отыр.

Айқын Нұрқатов

АБАЙДЫҢ АҚЫНДЫҚ ДӘСТҮРІ. Монография. — Алматы, «Жазушы» баспасы. 1966. – 344 б.

Қазақ совет әдебиетінің аса көрнекті зерттеушісі, сыншы, ғалым Айқын Нұрқатовтың әдеби мұрасы өте бай. Оның бұған дейінгі жарық көрген кітаптарымен оқырмандарымыз жақсы таныс. Ғалымның көзі тірісінде аяқтап, нүкте қойып кеткен мына еңбегі ұлы ақын Абай творчествосы жайлы ғылыми монография болып табылады. Ол бұл кітабында ақын мұрасын жан – жақты талдап, оған барынша терең, ғылыми баға берген.

Т. Әбдірахманов

**Таланттар тағылымы (Ағартушы ақындар жайында).
– Алматы, «Мектеп». 1988. – 167 б.**

Октябрь революциясы қарсаңында Қазақстанда жазушылық және ұстаздық жұмысты сабақтастыра жүргізген, Абай мен Ыбырайды рухани әкеміз деп біліп, солардың жолын қуған, әдебиет үлгілерін аударуды мұрат еткен бір топ ағартушылар болды. Олар совет өкіметі жылдарында да жемісті еңбек етіп, халық құрметіне бөленді. Соның бірі — Бекет Өтетілеуов. Автор студенттер қауымы мен мектеп мұғалімдеріне ұстаз-ақынның өнегелі өмірін, өнер жолын әр қырынан таныстырады.

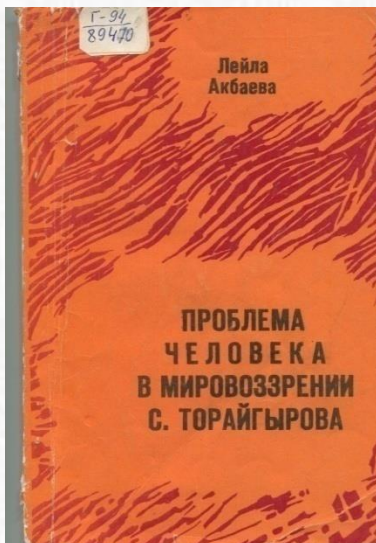
Сондай-ақ кітаптың «Алдыңғы толқын — ағалар» деп аталатын тарауында Абай, Ыбырай, Сұлтанмахмұт және басқа ақын-жазушылар туралы соңғы жылдарда жазылған түйінді талдаулар бар.

МҮСІЛІМ БАЗАРБАЕВ

**ӘДЕБИЕТ ЖӘНЕ ДӘУІР: ЗЕРТТЕУЛЕР. — Алматы,
«Жазушы» баспасы. 1966. – 270 б.**

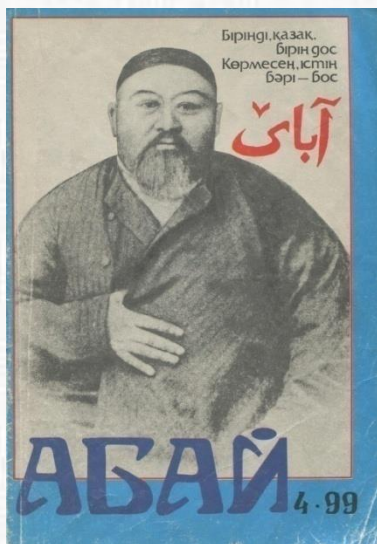
Филология ғылымдарының кандидаты Мүсілім Базарбаевтың бұл еңбегі төл әдебиетіміздің актуальды мәселелерін талдауға арналған. Автор поэзия, проза, драматургия саласындағы басты – басты туындылардың көркемдік сапасы жайлы ой – толғамдарын ортаға сала отырып, әдебиетіміздің баю көздері, туысқан әдебиеттермен өзара қарым – қатысы жайлы да әңгіме қозғайды.

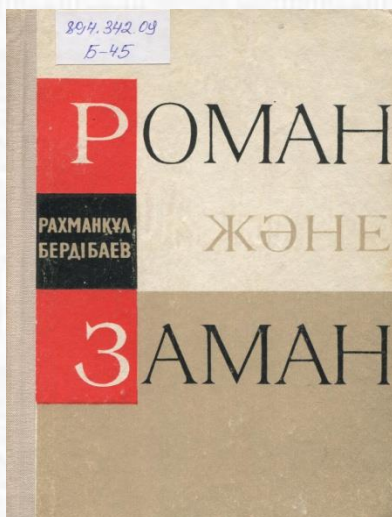
Акбаева Л.

Проблема человека в мировоззрении С. Торайгырова (Учебное пособие). — Алматы, «Қазақ университеті», 1993.— 104 стр.

Издание приурочено к 100-летию со дня рождения великого казахского поэта, писателя, мыслителя и публициста Султанмахмута Торайгырова (1893-1920). Автор впервые поднимает проблему человека в творчестве поэта, используя методологический принцип философского исследования. По концепции автора, проблема человека является лейтмотивом для цельного исследования творчества С. Торайгырова. Автор рассматривает ранее неопубликованные стихотворения «Гимн алаша», «Человек-караван» и др., а также неизвестные поэмы «Знакомство» и «Айтыс», которые являются сокровищницей казахской художественной и философской мысли.

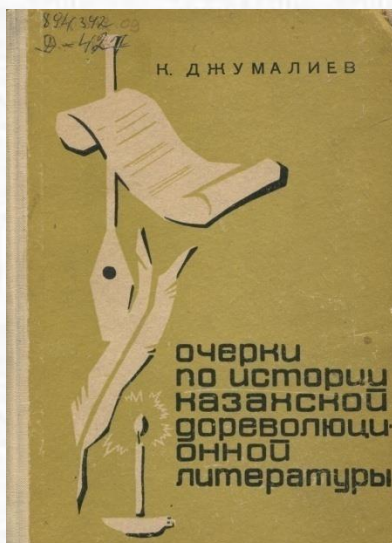
1 Кеңешбаев В. XX ғасыр басындағы қазақ әдебиеті Алматы, Мектеп, 1976; Дербісалиев С. Торайгыров: өсиеттері және философиялық мұрасы Алматы, Ғылым, 1973; Кеңешбаев А.Сұлтанмахмұт Торайгыров Алматы, Ғылым, 1992.
2 Дархан М. Москва, Москва университеті баспасы, 1976, б. 6.

Рахманқұл Бердібаев
РОМАН және ЗАМАН. – Алматы, «Жазушы баспасы. 1967.
– 280 б.

Филология ғылымдарының кандидаты, белгілі әдебиетші Рахманқұл Бердібаевтың бұл кітабы қазақ совет романдарының проблемалы мәселелерін зерттеуге арналған. Бұл монографияда қазақ романдарының идеялық мазмұны, образдық және көркемдік ерекшеліктері талданған.

Автор қазақ романдарының шеберлік мәселеріне арнап жеке тараулар берген. Мұнда қазақ совет әдебиеті – көрнекті суреткерлерінің шығармалары кең талданады.

К. Джумалиев
ОЧЕРКИ ПО ИСТОРИИ КАЗАХСКОЙ
ДОРЕВОЛЮЦИОННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ. – Алма-Ата, «МЕКТЕП». 1968. – 223 с.

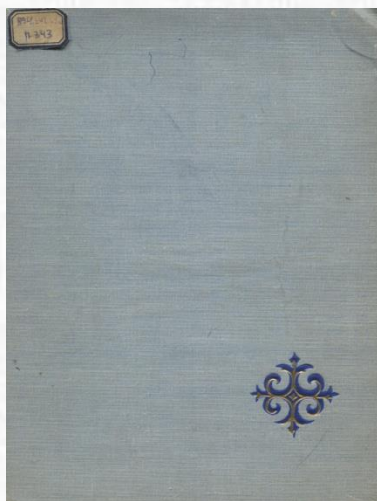
Дихан Әбілев.

Ақын арманы. Роман. Алматы, “Жазушы” баспасы. 1965.

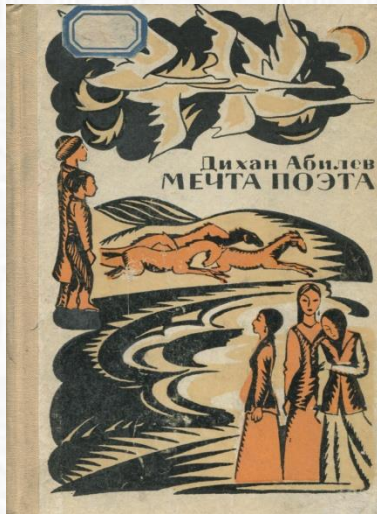
– 378 б.

Жазушы Дихан Әбілев “Ақын арманы” романында қазақтың белгілі ақыны Сұлтанмахмұт Торайғыровтың өмірін жырлайды.

Автор демократ ақынның іс-әрекетін өмірбаян іспетті етіп, әлеуметтік қарым-қатынастан бөліп алмай, қайта ХХ ғасырдың бас кезіндегі қазақ даласының тарихи шындығына байланыстыра суреттеп, оның кесек образын жасайды. Романның көп қыртысты оқиға-тартысына бас кейіпкер бейнесінің өзек боп отыруы шынай да заңды.

Писатели Казахстана. Биографические справки. Алматы. 1958. – 219 с.

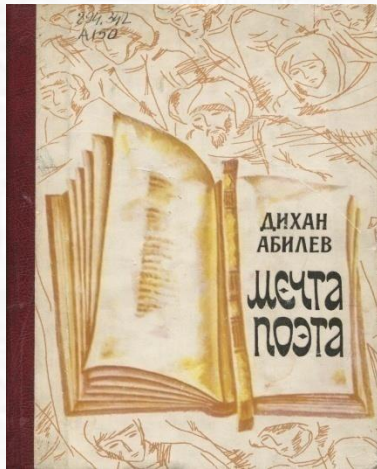
Дихан Абилев.

Мечта поэта. Роман. Алматы, “Жазушы”. 1968. – 375 с.

Султанмахмут Торайгыров — крупный поэт-демократ казахской степи, живший в начале XX века. Весь талант, всю свою энергию и помыслы отдает он борьбе за благо родного народа, за его процветание. Были на его пути ошибки, были и неудачи. Но он всегда шел вперед, а его пламенные стихи всегда будили в народе надежду и веру в прекрасное будущее.

Судьбе поэта-демократа Торайгырова посвятил Дихан Абилев свое первое прозаическое произведение — роман «Мечта поэта». Раньше он был известен читателям как автор поэм «Алтайские перевалы», «Судьба любви», «Огненные волвы» и других.

В книге дан путь становления молодого поэта. ярко нарисована историческая эпоха того времени. Перед нами встает правдивый образ выразителя народных дум.

Дихан Абилев.

**Мечта поэта. Трилогия. Москва, “Советский писатель”, 1981.
- 688 с.**

Дихан Абилев — известный казахский писатель старшего поколения. Его трилогия посвящена судьбе казахского поэта-демократа Султанмахмута Торайгырова, выразителя народных дум и чаяний. Торайгыров прожил недолгую жизнь, всего двадцать семь лет, но то, что он успел сделать, навсегда останется в памяти его благодарных потомков.

Трилогия перерастает рамки биографического повествования, выливаясь в широкое полотно жизни казахского народа в переломный исторический момент. Действие ее начинается в предреволюционные годы и оканчивается в тысяча девятьсот двадцать первом году.

Әбілев Дихан

**«Баянауыл баурайында». Роман. Алматы, «Жазушы», 1975.
– 376 бет.**

Жазушы Дихан Әбілев қазақтың демократ ақыны Сұлтанмахмұт Торайғыровтың өмірі мен жалынды творчествосын қамтитын трилогия жазып бітірді. «Баянауыл баурайында» — трилогияның үшінші — соңғы кітабы. Бұл романда автор ақын өмірінің ең аяулы да аянышты, қайсар да жанкешті кезеңін суреттейді. Кітап арнасы асыл арман үшін арпалысқан күреске, сағыныш пен саналы сырға, ақындық шабыт пен жан сезімдерінің толғанысына толы. Роман тілі айшықты, көркем.

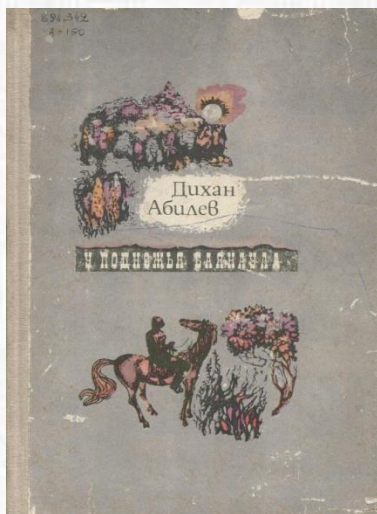
Абилев Дихан.

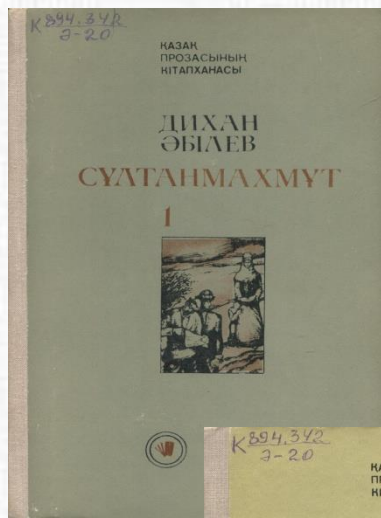
У подножия Баянаула: Роман/Дихан Абилев. — Авториз. пер. с казах. С. Никитина. Алма-Ата: «Жазушы», 1978.—272 с.

Эта книга — последняя часть трилогии о жизни и творчестве казахского поэта-демократа, классика казахской литературы Султанмахмута Торайгырова. События романа развертываются с ноября 1919 по май 1920 года. Это было время становления Советской власти в степи, начала новой эры, рождения новой психологии.

Султанмахмұт Торайғыров — первый председатель волостного ревкома. Он возглавляет борьбу за осуществление линии и программы Советской власти в родных местах. Торайғыров пишет первую поэму о социализме. Но... тяжелая болезнь преждевременно обрывает деятельность поэта. Он умирает в расцвете сил.

Роман — художественное воспроизведение последних дней жизни и деятельности С. Торайгырова, мечтой которого был социализм, светлое будущее народа.

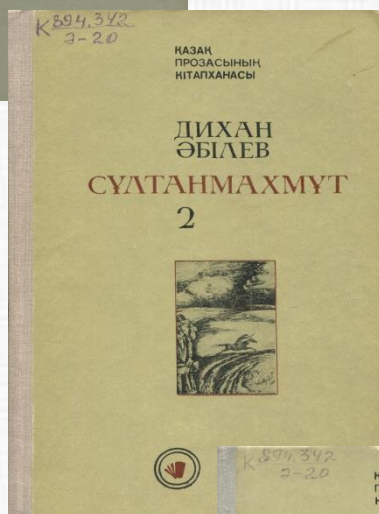

Әбілев Дихан

Сұлтанмахмұт. Роман-трилогия, бірінші кітап. Ақын арманы.— Алматы : «Жазушы», 1980, - 304 бет.

«Ақын арманы»— жазушы Дихан Әбілевтің «Сұлтанмахмұт» трилогиясының бірінші кітабы. Автор өз шығармасына қазақтың белгілі акыны Сұлтанмахмұт Торайғыровтың өмір жолын негізгі желі еткен.

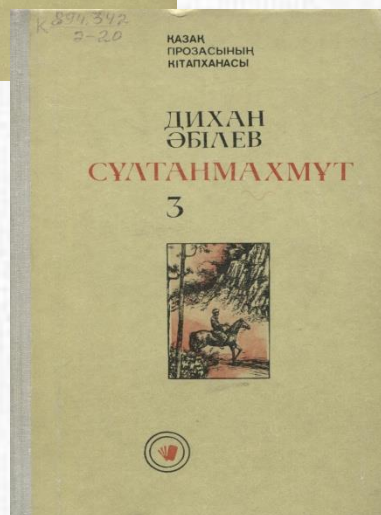
Жазушы ХХ ғасырдың бас кезіндегі қазақ даласының тарихи шындығы, әлеуметтік қарым-қатынастар негізінде демократ ақынның образын жасаған.

Әбілев Дихан

Сұлтанмахмұт: Роман-трилогия. Арман жолында: Роман. — Алматы: «Жазушы», 1980. Екінші кітап. — 344 бет.

«Арман жолында»— жазушы Дихан Әбілевтің «Сұлтанмахмұт» атты роман трилогиясының екінші кітабы. Романға ақын өмірінің ең бір өзекті бел-белесті кезеңі, өсу, ұлғаю шағы арқау болған. Сұлтанмахмұт — талантты ақын ғана емес, ел ісіне ерте араласқан, әділдік, теңдік жағында жүрген, халықтың сүйікті ұлы бола білген азамат.

Әбілев Дихан

Сұлтанмахмұт: Роман-трилогия, үшінші кітап. Баянауыл баурайында. — Алматы: Жазушы, 1980. — 316 бет.

«Баянауыл баурайында»—жазушы Дихан Әбілевтің Сұлтанмахмұт трилогиясының соңғы кітабы.

Автор ақын өмірінің ең бір аяулы да аянышты кезеңін, жана дәуірмен қазақ даласында қалыптаса бастаған ұлы өзгерістерді суреттейді.

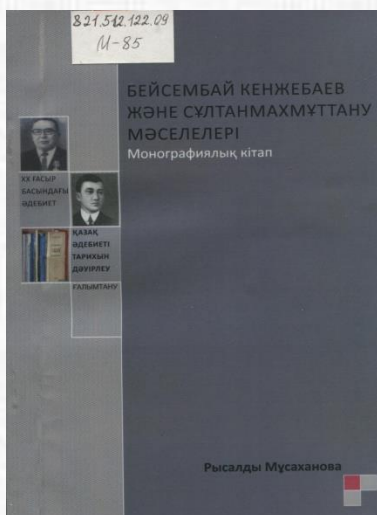
Б.Кенжебаев

Сұлтанмахмұттың ақындығы. Алматы., Қазақ ССР Ғылым Академиясының баспасы. 1949. – 78 б.

Мұсаханова Р.Ә.

Бейсембай Кенжебаев және сұлтанмахмұттану мәселелері. Монографиялық еңбек. - Қарағанды: «Қазақстан-Ресей университетінің Баспа-полиграфиялық орталығы», 2014. -120 бет.

Кітапта көрнекті әдебиеттанушы Б.Кенжебаевтың ақын С.Торайғыров шығармашылығының XX ғасыр басындағы қазақ әдебиетінің даму тарихындағы орнын анықтаған концепциясы сараланған. С.Торайғыров шығармашылығының кеңестік кезеңнің аса күрделі талаптарынан көптеген қиындық пен күрестердің нәтижесінде аман қалуына себепші болған күрескер Б.Кенжебаев екені айқындалған. Ғалымның С.Торайғыров ақындығы жайындағы көзқарасының хронологиялық эволюциясы өз кезеңіндегі саяси-идеологиямен байланыста зерделенген. Б.Кенжебаевтың С.Торайғыров ақындығы жөніндегі эстетикалық көзқарасы тұңғыш рет жүйелі түрде зерттеліп, кешенді тұтастықта қарастырылған

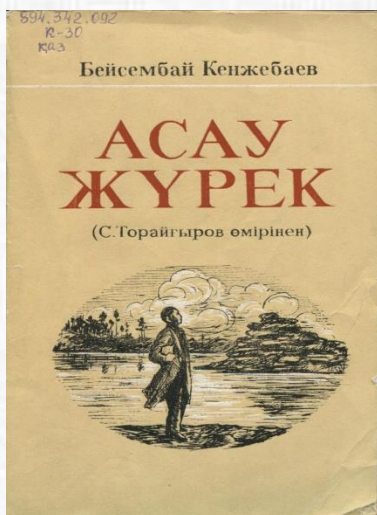

Б.Кенжебаев

Қазақ халқының жалынды ақыны. (Сұлтанмахмұт Торайғыровтың қайтыс болғанына 50 жыл толуына). Алматы. 1970. – 32 б.

Бұл кітапша қазақ халқының көрнекті ақындарының бірі Сұлтанмахмұт Торайғыровтың творчествосына арналды. Автор ақынның таржол-тайғақ кешуін, оның дүниеге көзқарасы мен көркем әдебиеттегі ерекшелігін баяндайды.

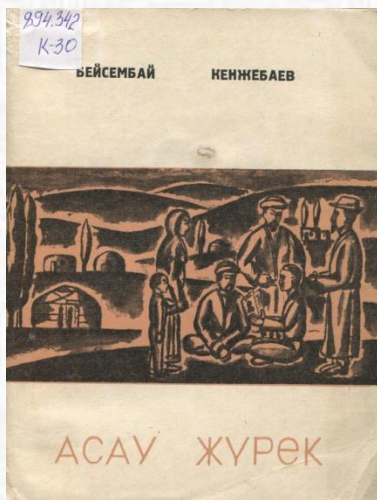

Кенжебаев Б.

Асау жүрек. Деректі әңгімелер, мақалалар, зерттеулер. Алматы: «Рауан», 1995, - 160 бет.

Халқымыздың ұлы тұлғаларының бірі — Сұлтанмахмұт Торайғыров ақынды ақтап, арашалау, тану тұрғысында жанпида ерлік еңбек жасаған көрнекті әдебиетші ғалым Бейсембай Кенжебаевтың бұл кітабы — кешегі кеңестік шырғалаң жылдардың жарқын бір айғағындай, әділет жолының айнасындай.

Жинақ әдебиет пәнінің мұғалімдері мен жоғары сынып оқушыларына, сондай-ақ жоғары оқу орындарының студенттері мен оқытушыларына, көпшілік қауымға арналған. Кітап С. Торайғыровтың 100 жылдығына, Б. Кенжебаевтың 90 жыл- дығына орай шығарылып отыр.

Б.Кенжебаев

Асау жүрек. (Сұлтанмахмұт Торайғыров өмірінен әңгімелер). Алматы: “Жазушы”, 1968. – 62 б.

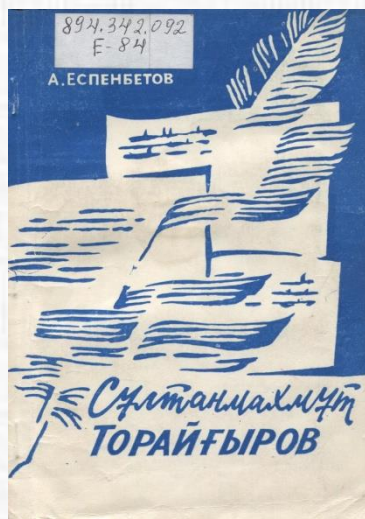
Бұл кітап ғалым Б. Кенжебаевтың көп жылдардан бері қазақтың әйгілі ақыны Сұлтанмахмұт Торайғыровтың өмірінен жазып жүрген әңгімелерінің басын құрайды. Кітапта өнер, жаңа өмір жолындағы асау жүрек ақынның күресі, реніші, қуанышы суреттеледі,

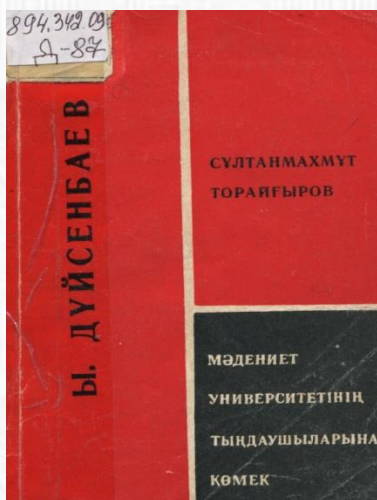
Еспенбетов А.

Сұлтанмахмұт Торайғыров. – Алматы: Ғылым, 1992. – 200 б.

Қазақ поэзиясындағы ірі тұлға Сұлтанмахмұт Торайғыровтың күрделі творчестволық мұрасын зерттеуге арналған кітапта күні бүгінге дейін оқырман назарынан тыс қалып келген Москва, Санкт- Петербург, Алматы, Қазан, Семей, Павлодар қалаларында сақталған архивтік деректер негізінде ақынның ғылыми өмірбаянын жазу мақсаты қойылған. Сондай-ақ С. Торайғыров жинақтарында жариялылыққа шейін «ақтаңдақ» болып келген «Таныстыру», «Айтыс» поэмалары, біраз өлеңдері, «Жаңа кітап», «Қазақ тіліндегі өлең кітаптары жайынан» мақалалары тұңғыш рет талданып отыр. Көптеген жылдар аралатып қайта оралған ақын-жазушылар Ш.Кұдайбердіұлы, А.Байтұрсынов, М.Жұмабаев, Ж.Аймауытов, М. Дулатов шығармаларымен байланыстыра, салыстыра зерттеуге назар аударылған.

Кітап әдебиетші ғылыми қызметкерлерге, мектеп мұғалімдеріне, филология факультеттерінің студенттеріне, аспиранттарға және әдебиетті сүйетін көпшілік оқырманға арналған.

Ы. Дүйсенбаев

Сұлтанмахмұт Торайғыров. Алматы, “Қазақстан”, 1967. - 114 б.

Сұлтанмахмұт Торайғыров ХІХ ғасырдың аяғында дүниеге келіп, ХХ ға- сырдың бас кезінде өмір сүрген демократ-акын.

Ол Октябрь революциясына дейінгі қазақ халқының ауыр тұрмысын өз көзімен көріп, солардың қамын ойлаған және өзінің творчествосында сол кездегі тұрмыс көріністерін реалистік тұрғыдан терең суреттеген акын.

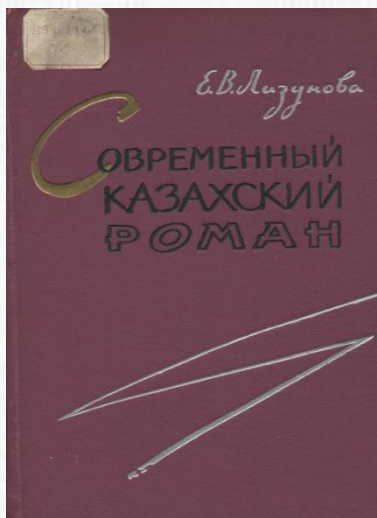
Автор бұл кітапшаны өзінің жеке зерттеулерімен бірге көптеген тарихи және архив материалдарына сүйене отырып жазған. Кітапша қалың оқушы жұртшылығына, оның ішінде мәдениет университеті тыңдаушыларына С. Торайғыров жайында көптеген тың мағлұматтар беретіні сөзсіз.

Е.В.Лизунова

Современный казахский роман. Алма-Ата. 1964. – 358 с.

Книга посвящена современному казахскому роману, его основным проблемам на пути развития социалистического реализма. Автор исследует процесс создания и обогащения национальных прозаических традиций, анализирует национальное своеобразие казахского романа, поднимает общие вопросы жанра. Большое место отводится исследованию романа-эпопеи М. Ауэзова «Путь Абая» (творческая история, проблема героя и т. д.), сопоставительному изучению развития романа в литературах Средней Азии и Казахстана, проблемам романа и взаимообогащения литератур. Отдельный раздел книги посвящен казахскому роману за рубежом (переводы, отклики в печати и др.).

Книга рассчитана на специалистов-филологов, преподавателей и студентов вузов, учителей старших классов средних школ, а также на широкий круг читателей, интересующихся современной казахской литературой.

ҚАЗАҚСТАН Мектебі

ISSN 8298-3489

ҚАЗАҚСТАН Мектебі
«БІРАТҚА»
ТӘХВИТ

«Бірақ бұл бұл...
...және...
...мәңгілік...
...мектебі»

4
1999

Мектеп және педагогика тарихынан

СІПАТАРМАҚТЫҢ ТӨРӘТІДІН ҮСТІЗІН ЕТІП

ВЕКСАЛЫН Құрманғали,
ҚР Білім және Ғылым Министрінің
Қазақстан Республикасының білім жөніндегі
Министрі

Білекеу ұрпақ,
Бұрша ұрпақ,
Үстіз бұлбұл — бір сүр ет;
Үстіз мектеп —
Сәлемет мектеп,
Отыра жұрт — бес күрәк.

Мектеп

Жексеннен бері біз біз — бізге алып ұстаз, парыз. Алып мектептің алдында мектепшілеріміз, мектепшілеріміз бізге ұстаз, ұстаз бізге ұстаз, ұстаз бізге ұстаз. Бізге ұстаз, ұстаз бізге ұстаз, ұстаз бізге ұстаз. Бізге ұстаз, ұстаз бізге ұстаз, ұстаз бізге ұстаз. Бізге ұстаз, ұстаз бізге ұстаз, ұстаз бізге ұстаз.

... * * *

Сырау бір мектептің. Иә, мектепшілеріміз бізге ұстаз, ұстаз бізге ұстаз, ұстаз бізге ұстаз. Иә, мектепшілеріміз бізге ұстаз, ұстаз бізге ұстаз, ұстаз бізге ұстаз. Иә, мектепшілеріміз бізге ұстаз, ұстаз бізге ұстаз, ұстаз бізге ұстаз.

Сәлеметтің, мектепшілеріміз, мектепшілеріміз бізге ұстаз, ұстаз бізге ұстаз, ұстаз бізге ұстаз. Сәлеметтің, мектепшілеріміз, мектепшілеріміз бізге ұстаз, ұстаз бізге ұстаз, ұстаз бізге ұстаз.

Мектепшілеріміз, мектепшілеріміз бізге ұстаз, ұстаз бізге ұстаз, ұстаз бізге ұстаз. Мектепшілеріміз, мектепшілеріміз бізге ұстаз, ұстаз бізге ұстаз, ұстаз бізге ұстаз.

60

ӘДЕБИЕТ және ИСКУССТВО

6

А А М А Т Ы - 1 9 9 6

Малжан Тақсағанова

С. Торайғыров творчествосын зерттеу мәселесіне

XX-ғасырдың бес жылдығында қазақ әдебиеті мен өнерінің дамуына Ғ. Абайдың 100 жылдығына арнайы маңызы бар. Бұл жылдықтың басталуына қарай қазақ әдебиеті мен өнерінің дамуына Ғ. Абайдың 100 жылдығына арнайы маңызы бар. Бұл жылдықтың басталуына қарай қазақ әдебиеті мен өнерінің дамуына Ғ. Абайдың 100 жылдығына арнайы маңызы бар.

С. Торайғыровтың өмірі мен шығармалары туралы зерттеу жұмыстары өте күрделі және қызықты. Оның шығармаларында қазақ халқының тарихы, мәдениеті, салт-дәстүрі терең танытылады. С. Торайғыровтың шығармаларында қазақ халқының рухы мен өкініші айқын көрсетіледі.

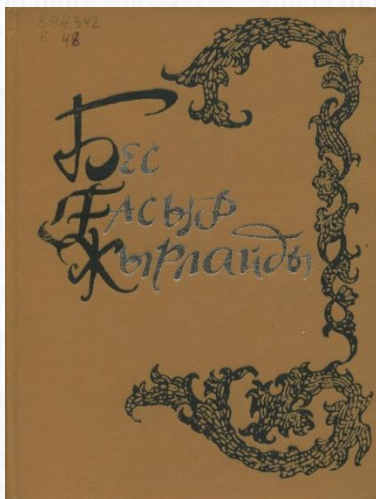
С. Торайғыровтың шығармаларында қазақ халқының тарихы, мәдениеті, салт-дәстүрі терең танытылады. Оның шығармаларында қазақ халқының рухы мен өкініші айқын көрсетіледі.

С. Торайғыровтың шығармаларында қазақ халқының тарихы, мәдениеті, салт-дәстүрі терең танытылады. Оның шығармаларында қазақ халқының рухы мен өкініші айқын көрсетіледі.

«Сүйемін туған тілді анам тілін,
Бесікте жатқанымда-ақ берген білім.
Шыр етіп жерге түскен минутімнен,
Құлағымға сіңірген таныс үнім.

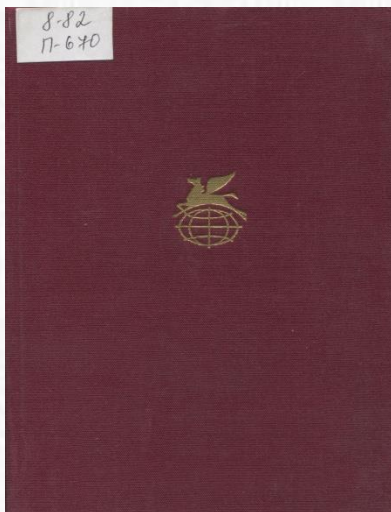
Сол тілмен шешем мені әлдилеген,
Еркелеткен, құлыным, жаным деген.
Сол тілменен бірінші білгізілген,
«Апа» деген сүйгендік сөз һәм менен.

(С.Торайғыров)

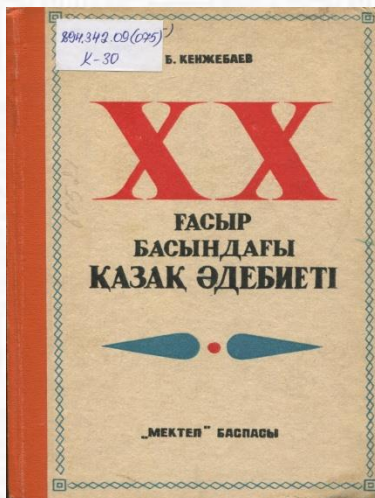

Бес ғасыр жырлайды: XV ғасырдан XX ғасырдың бас кезіне дейінгі қазақ ақын-жырауларының шығармалары. Үш томдық. /Жауапты шығарушы М. Байділдаев. Алматы: Жазушы, 1984.— (Қазақ ССР Ғылым академиясы М. О. Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институты). Т. 3. /Құраст. М. Байділдаев, М. Мағауин. 1985.— 352 бет.

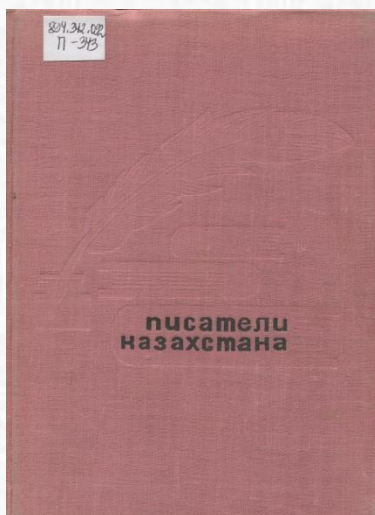
«Бес ғасыр жырлайды» жинағының үшінші томына Абай Құнанбаевтан бастап, Сұлтанмахмұт Торайғыровқа дейінгі белгілі ақындардың шығармалары іріктеліп алынды.

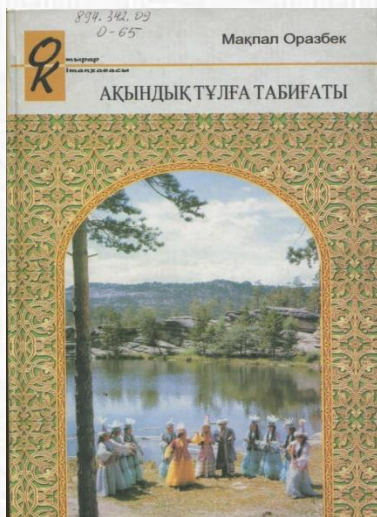
Поэзия народов СССР XIX — начала XX ВЕКА. Москва: «ХУДОЖЕСТВЕННАЯ ЛИТЕРАТУРА», 1977. — 830 с.

Б.Кенжебаев
XX ғасыр басындағы қазақ әдебиеті. Алматы: «МЕКТЕП»
баспасы, 1976. – 265 б.

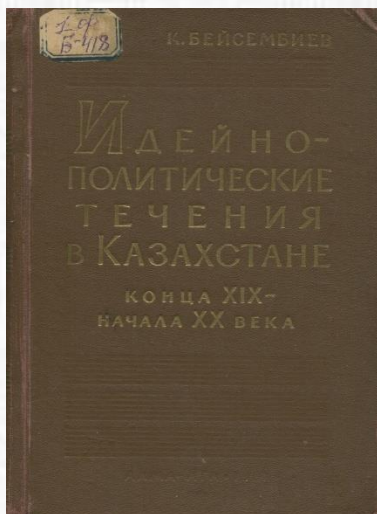
Писатели Казахстана. 1917—1967. (Справочник). Алма-Ата,
«Жазушы», 1969 . – 368 с.

Оразбек Мақпал.

Ақындық тұлға табиғаты (Шәкәрім, Мағжан, Сұлтанмахмұт): Зерттеу. — Астана: Фолиант, 2002. —152 б.

Бұл еңбекте ұлт әдебиетінде ұзақ уақыт "ақтаңдақ" боп келген ақындардың рухани һәм поэтикалық әлемі бүгінгі күн биігінен сөз болады. Олардың лирика табиғатынан танылатын "мені" — Ақындық тұлға тұрғысынан, психологиялық және философиялық аспектіде зерттеледі. Әр ақынның да жеке-дара индивидуум екеніне мән беріледі.

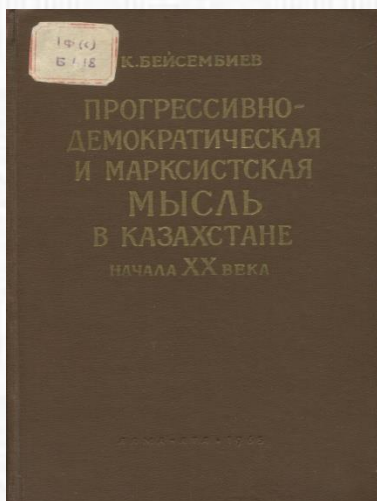

К.Бейсембиев

Идейно-политические течения в Казахстане конца XIX – начала XX века. Алма-Ата. 1961. – 378 с.

Монография представляет первую часть обобщающего исследования по истории общественно-философской мысли Казахстана конца XIX—начала XX в. В ней приведена характеристика основных идейно-политических течений в Казахстане и показана борьба между реакционными и прогрессивными направлениями, отражавшими миропредставление, взгляды и стремления соответствующих общественных классов. В книге дана критика религиозного мировоззрения и буржуазной идеологии.

В работе разоблачаются современные буржуазные фальсификаторы истории народов Средней Азии и Казахстана; их клеветническим измышлениям противопоставляются действительные факты.

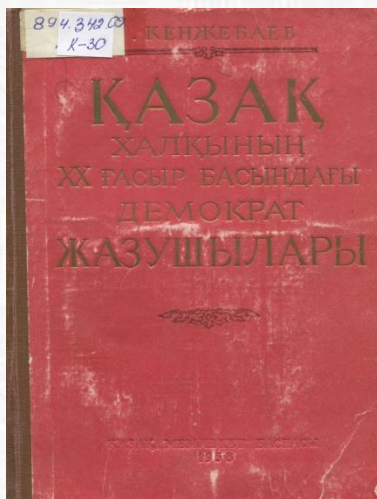

Б. К.Бейсембиев

Прогрессивно-демократическая и марксистская мысль в Казахстане начала XX века. Алма-Ата. 1965. – 301с.

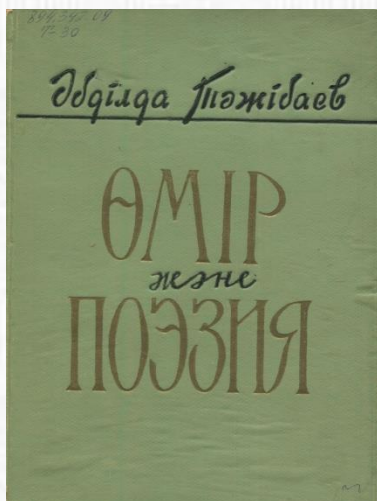
Книга представляет собой вторую часть обобщающего исследования истории прогрессивной общественно-философской мысли Казахстана конца XIX — начала XX в. (первая часть вышла в свет в 1961 г. под названием «Идейно-политические течения в Казахстане конца XIX — начала XX века». Изд-во АН КазССР, Алма-Ата, 1961).

Центром прогрессивной мысли в начале XX в. был журнал «Айкап» (1911—1915). В монографии показаны идейные позиции этого журнала, его борьба за новые, прогрессивные формы хозяйства, за развитие просвещения и распространение научных знаний в казахских аулах, его выступления в защиту угнетенных масс.

Б.Кенжебаев

Қазақ халқының XX ғасыр басындағы демократ жазушылары. Алматы. 1958. – 307 б.

Ә.Тәжібаев
Өмір және поэзия. Алматы. Қазақтың мемлекеттік көркем әдебиет баспасы. 1960. – 482 б.

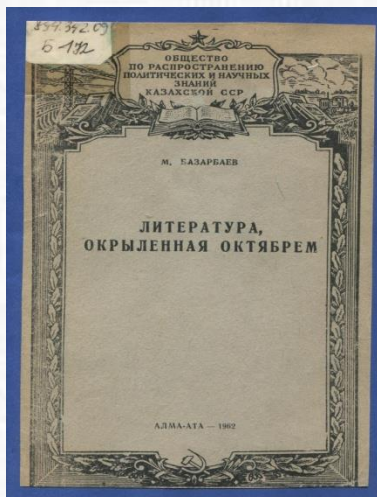
Сборник статей о Казахской литературе. Алма-Ата: Казахское Государственное издательство художественной литературы. 1957. – 379 с.

Темірғали Нұртаев

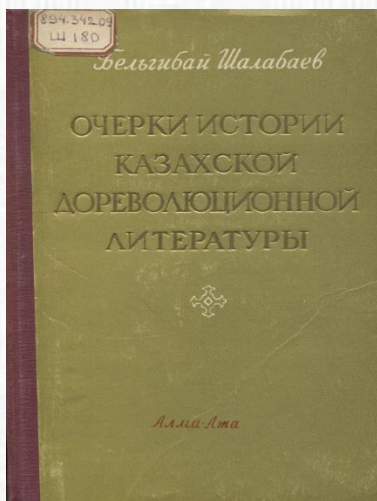
Шеберлік туралы ойлар. Алматы: «Жазушы» баспасы. 1968. – 272 б.

Белгілі ғалым, белді сыншы Темірғали Нұртаев көлемді де зерделі зерттеу, үлкен монографиялық еңбектер жазумен бірге қаламгерге қолма-қол көмекке келетін жауынгер сын саласында да жемісті еңбек етіп келеді. «Шеберлік туралы ойлар» атты жаңа жинағы осының айқын бір айғағы. Мұндағы мақалалар туған әдебиетіміздің келелі мәселелерін сөз етеді.

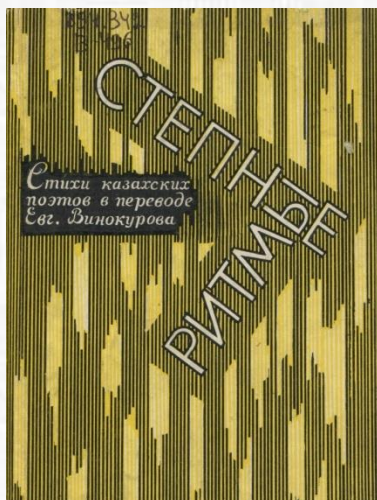

М.Базарбаев

Литература окрыленная октябрем. Алматы. 1962. – 35 с.

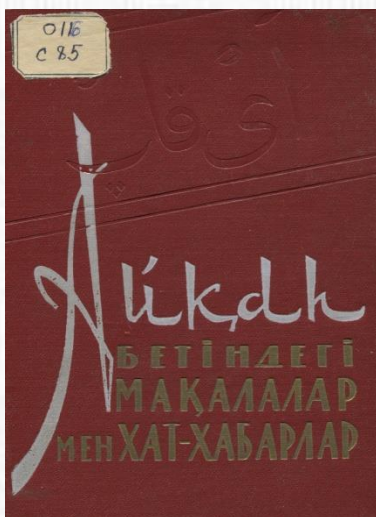
Б. Шалабаев
Очерки истории Казахской Дореволюционной литературы.
Проза, поэма, роман. Алма-Ата. 1958. – 124 с.

Степные ритмы: Стихи/ Пер. С казах. Е.Винокурова. Алма-Ата: Жазушы, 1979. – 184 с.

Евгений Винокуров занимается переводами казахской поэзии более четверти века. Он переводил произведения народных акынов, классиков казахской поэзии и современных поэтов.

В сборнике представлены акыны Шоже Каржаубайулы, Биржан-сал Кожагулулы, Ахан-Серэ Корамсаулы, Балуан-Шолак (Нурмаганбет Баймурзаев), Шашубай Кошкарбаев, Асет Найманбаев, Нартай Бекежанов, поэты Абай Кунанбаев, Султанмахмут Торайгыров, Ильяс Джансугуров, Хамит Ергалиев, Гали Орманов, Халижан Бекхожин.

Ү.Субханбердина

“Айқап” бетіндегі мақалалар мен хат-хабарлар. Қазақтың революциядан бұрынғы мерзімді баспасөзіндегі материалдар. Алматы. 1961. – 153 б.

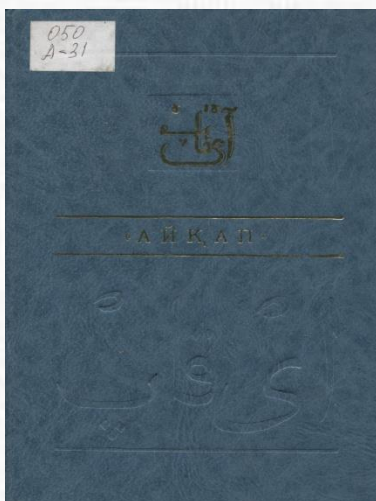
Бұл мазмұндалған библиографиялық көрсеткіште «Айқап» журналының бетінде басылған материалдар қамтылып, бір жүйеге келтірілген.

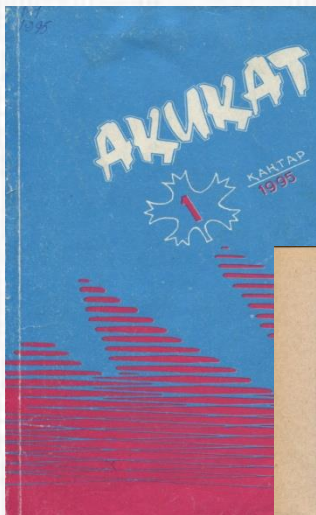
Библиография қоғам ғылымдарын зерттеуші ғалымдар мен аспиранттарға және тарих, экономика, философия, заң, филология факультеттерінің оқытушыларына, сондай-ақ революцияға дейінгі қазақ баспасөзінің тарихын білгісі келген жұрттың бәріне арналады.

Энциклопедия „Айқап” /Бас редактор Р. Нургалиев, Алматы: „Қазақ энциклопедиясы” Бас редакциясы, 1995. – 366 б.

1917 жылға дейін қазақ жерінде бірнеше газет-журналдардың шыққаны мәлім. Солардың бірі қазақ елінің экономикасы мен саяси жағдайы, тарихы, мәдениеті мен оқу-ағарту ісі, тілі мен әдебиеті хақында келелі сөз қозғаған, шығармаларының денін ғылыми әрі көркем туынды түрінде жарияланған „Айқап” журналы еді.

Қазақ энциклопедиясының Бас редакциясы, ғалымдар Ү. Субханбердина мен С. Дәуітовтың құрастыруымен осы „Айқап” журналындағы материалдарды өз алдына кітап етіп шығарып отыр. Ерте туып кеш қалған, қап әттеген-ай, „әй, қап!” (“Айқап”) деп сан соққан заманда, хат білген қазақ атаулының сырласы, ақылшысы болған „Айқап” бетінде жарияланған, кейін ұмытылып, енді ғана өз жұртымен қайта қауышқан А. Байтұрсынов, М. Жұмабаев, М. Дулатовтың алғашқы шығармалары да осында. Бір ерекшелігі мұнда басқа да көптеген танымдық материалдармен қоса қазақ шежіресі, яғни қазатың шыққан тегі жайындағы деректер де жарық көрген болатын.

**СҮЛТАНМАХМҮТ ҮШІН
СЫНАЛҒАН...**

*Бүгінгі күндегі табыс бағасына,
Бүгінгі күндегі көңіл-көрімізге,
САГДІ.*

Сүлтанмахмұт Тобылқының бір әдебиетшісі — Сәт Нұрғалиевтің Баспасөзге аманат етіп ұсынады екі жұлдызды өлеңі. Оған қаламгердің өзінің «Ақиқат» журналына берген мақаласын қоса берген. Оған қаламгердің өзінің «Ақиқат» журналына берген мақаласын қоса берген. Оған қаламгердің өзінің «Ақиқат» журналына берген мақаласын қоса берген.

Оған қаламгер А. С. Пушкин арқылы өлеңінде шығарған. Ал бір сәтінде ұранды «Сүлтанмахмұттың Баспасөзге аманаты» деп жазды. Оған қаламгердің өзінің «Ақиқат» журналына берген мақаласын қоса берген.

Ұранды «Сүлтанмахмұттың Баспасөзге аманаты» деп жазды. Оған қаламгердің өзінің «Ақиқат» журналына берген мақаласын қоса берген.

Ұранды «Сүлтанмахмұттың Баспасөзге аманаты» деп жазды. Оған қаламгердің өзінің «Ақиқат» журналына берген мақаласын қоса берген.

46

Ж. АХМЕТОВ
**СҮЛТАНМАХМҮТ ШЫҒАРМАЛАРЫНДАҒЫ
ФOLK-LOPДЫҚ НАҚШТАР**

Фолклорлықтанғылған фольклорлық өнермен өлең-жырдың жемісі, бірақ қол. Сол фолклорлық сусымалы, өмірдің нәр, күш, алғашқы бірін-бір аман, жұрттың көңіл-көрімі. Ұранды «Сүлтанмахмұттың Баспасөзге аманаты» деп жазды. Оған қаламгердің өзінің «Ақиқат» журналына берген мақаласын қоса берген.

Жабы «Ақиқаттың» қаламгердің өзінің «Ақиқат» журналына берген мақаласын қоса берген.

48

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ—ҒЫЛЫМ АКАДЕМИЯСЫНЫҢ

хабарлары

известия

МИНИСТЕРСТВА НАУКИ—АКАДЕМИЯ НАУК
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

1997

3

ТҒЛ, ӘДЕБИЕТ СЕРИЯСЫ
СЕРИЯ ФИЛОЛОГИЧЕСКАЯ

*Қараңғы қазақ көгіне,
Өрмелеп шығып, күн болам!
Қараңғылықтың көгіне,
Күн болмағанда, кім болам?
(С. Торайғыров)*